

استراتژی و راهبرد انگلیس در خاورمیانه

محمدباقر حسین پور، لیلا فقیه لو

چکیده

خاور میانه یکی از مناطق بسیار مهم در دنیا می باشد که داری اهمیت بسیاری از لحاظ ژئواستراتژی، ژئوپلیتیک و ژئواکونمیک می باشد. حدود ۶۳ درصد از مجموع ذخایر نفت دنیا در این منطقه واقع شده است و ۲۵ درصد از انرژی دنیا در این منطقه تولید می شود. این منطقه محل تلاقی سه قاره اروپا، آسیا و آفریقا است، که این امر اهمیت ژئواستراتژیک آن را افزایش داده است. از طرفی خلیج فارس که از دید بسیاری از ژئوپلیتیسین ها مرکز خاورمیانه است از اهمیت فوق العاده ای بهرمنند است. قدرت های جهانی برای در اختیار گرفتن منابع این منطقه و در کنترل نگه داشتن یکدیگر سعی در تسلط بر این منطقه هستند. از پرتغال گرفته تا هلند و انگلیس و آمریکا.

انگلیس تا سال ۱۹۷۱ که نیروهای خود را از شرق سوئز جمع کرد حضور مستمر و تاثیر گذاری در این منطقه داشت. در این سال نیروهای انگلیس این منطقه را ترک گفتند و جای خود را به ایالات متحده دادند. اما در سال های اخیر حضور دوباره در منطقه دارند که این حضور ناشی از دو دلیل است. اول چرخش سیاست خارجی آمریکا به سمت جنوب شرق آسیا و بوجود آمدن خلع قدرت در منطقه و نگرانی آمریکا از قدرت یافتن رقبای منطقه ای و فرمانطقه ای خود در منطقه نظیر ایران، روسیه و چین و دلیل دوم خروج انگلیس از اتحادیه اروپا و افزایش آزادی عمل آن در دستیابی به منابع انرژی و تعقیب امنیت فردی در مقابل امنیت دسته جمعی. این دو عامل سبب علاقه وافر انگلیس به حضور مجدد در منطقه شده تا از طریق آن بتواند قدرت اقتصادی و سیاسی خود را بازسازی کند. کلید واژگان: انگلیس، خلیج فارس، استراتژی، خاورمیانه

مقدمه

نام خلیج فارس حتی با وجود حمله اعراب، اسکندر، مغولان، تاتار، پرتغالی ها، هلندی ها و انگلیسیها به کشور ایران از گزند همه کینه توزان در امان بوده است و از این نظر است که به اینگونه نامها را می توان میراث بشریت نامید و به همین دلیل اقدام کشورهای کوچک تازه استقلال یافته خلیج فارس که قبلا در تاریخ بین الملل وجود نداشتند و هم اکنون با کمک استعمار و با دادن رشوه و حق حسابهای کلان به اصحاب رسانه های گروهی در صدد تخریب این نام و طرح ادعا های واهی نموده اند

عملی مذموم و مغایر با حقوق بین الملل محسوب می شود.^۱ پژوهشگرانی که در خصوص نام خلیج فارس تحقیق نموده اند، متفق القول هستند که نام خلیج فارس در تمام قرون و ۳۰۰۰ سال گذشته نامی یگانه، بین المللی و بدون معارض بوده است و در کل جهان و خاورمیانه بر روی کمتر نامی در ادوار مختلف تاریخی چنین اتفاق و یگانگی در میان همه سیاحان، نویسندگان و مورخان وجود داشته است. وجود ۳۰۰۰ نقشه و در حد اقل ۳۰۰ کتاب تاریخی، ادبی و دینی متعلق به ۲۵۰ نفر مورخان و سیاحان سرشناس کش ورهای اسلامی، عرب، یونانی، رومی و اروپایی قرون گذشته که در توصیف خلیج فارس و نامگذاری آن بطور مستقیم و یا ضمنی توضیحاتی دارند دلیل این ادعا است. ولی با این وجود امروزه در رسانه های گروهی دنیا این نام تحریف شده و بندرت خلیج فارس را بطور صحیح بکار می برند، این ضربه بسیار بزرگی به منافع ملی، حاکمیت و هویت تاریخی ما است. هنگامیکه انگلیسی ها در سالهای ۱۸۲۰ تا ۱۸۵۰ بر اکثر جزایر خلیج فارس سلطه پیدا کردند صدر اعظم ایران اعتراض نامه ای برای دولت انگلیس فرستاد و متذکر شد که همانطور که از اسم خلیج فارس پیدا است این خلیج در طول تاریخ با جزایر آن به ایران تعلق داشته است و انگلیس باید این جزایر را ترک کند، انگلیسی ها برای خنثی کردن این حربه خلیج فارس را خلیج بریتانیا نامیدند اما هیچکس در دنیا این نام را نپذیرفت تا اینکه در جریان منازعه ملی شدن نفت و مصادره اموال انگلیس در ایران، کارگزاران بریتانیا در بحرین، خلیج فارس را خلیج عربی نامیدند و در سال ۱۹۵۷ کارگزار بریتانیا رودریک اون در کتاب خود بنام "حبابهای طلایی در خلیج عربی نوشت" برای احترام به دوستان عرب (مستعمره های عربی) بهتر است خلیج فارس را خلیج عربی بنامیم. در همین سال بود که برای اولین بار دولت ایران که از طرق مسالمت آمیز نا امید شده بود تصمیم گرفت جزایر سه گانه را از طرق نظامی از انگلیس باز پس گیرد دوستی شاه با اسرائیل و دشمنی شاه و جمال عبد الناصر و بروز مشکل ارون رود بین ایران و عراق باعث شد که به یکباره جهان عرب به دعوت دشمنان ایران نام خلیج فارس را مورد تهاجم قرار داده و از کتب درسی و رسانه های گروهی خود آنرا حذف کردند. جدای از این تاریخچه پر ماجرا برای نام خلیج فارس، ما خلیج فارس را منطقه ای مینامیم که اطراف آن را ۸ کشور ایران امارات عراق کویت بحرین عربستان عمان و قطر گرفته اند.

^۱ (محمد عجم، اسامی جغرافیایی باستانی میراث بشریت، ۱۳۸۲)